

23 februari 2026

Startbijeenkomst
voor rekenkamers

De aanpak van zorgfraude

DoeMee-onderzoek 2026 Vereniging van Rekenkamers

Marsha de Vries
Hanneke Vervoort
Inge van Werven

Inhoudsopgave

- 01** Het vertrekpunt
- 02** De aanpak van zorgfraude
- 03** De onderzoeksopzet
- 04** Planning
- 05** Contact met de rekenkamers

01 Het vertrekpunt

Centrale vraag

Hoe weerbaar zijn gemeenten en samenwerkingsverbanden tegen zorgfraude binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet?

Welke aanpak en maatregelen nemen gemeenten om zorgfraude tegen te gaan, zowel preventief als repressief, en wat zijn de **redelijkerwijs te verwachten** effecten hiervan?

02 De aanpak van zorgfraude

Typologie van fraude door zorgaanbieders (Van der Torre & Heijkoop, 2020) als uitgangspunt:

Zorgfraude vanuit netwerken

Het betreft structurele zorgfraude vanuit groepen of netwerken, gericht op financieel gewin. Het gaat om zorgaanbieders en om (rechts)personen daaromheen, zoals cliëntvertegenwoordigers of bewindvoerders. Deze groepen of netwerken voelen zich aangetrokken tot de zorgsector omdat toetreding eenvoudig is en de fraude-opbrengsten aantrekkelijk zijn.

Criminele netwerken die zorgfraude plegen

Georganiseerde misdaad die de zorgsector binnendringt als verdienmodel, vaak gepaard gaand met een verontrustende verwevenheid met drugscriminaliteit en uitbuiting.

Organisatietactieken (tussen fraude en oneigenlijk gebruik)

De term 'organisatietactieken' verwijst naar zorgbedrijven die met oprechte bedoelingen zijn opgericht. De organisatorische kennis en middelen worden echter benut om de winst of omzet op te drijven. Dit kan resulteren in mogelijke zorgfraude of in oneigenlijk gebruik. In dat laatste geval is een declaratie volgens de regels toegestaan, maar druist deze in tegen 'de geest van de wet'.

02 De aanpak van zorgfraude

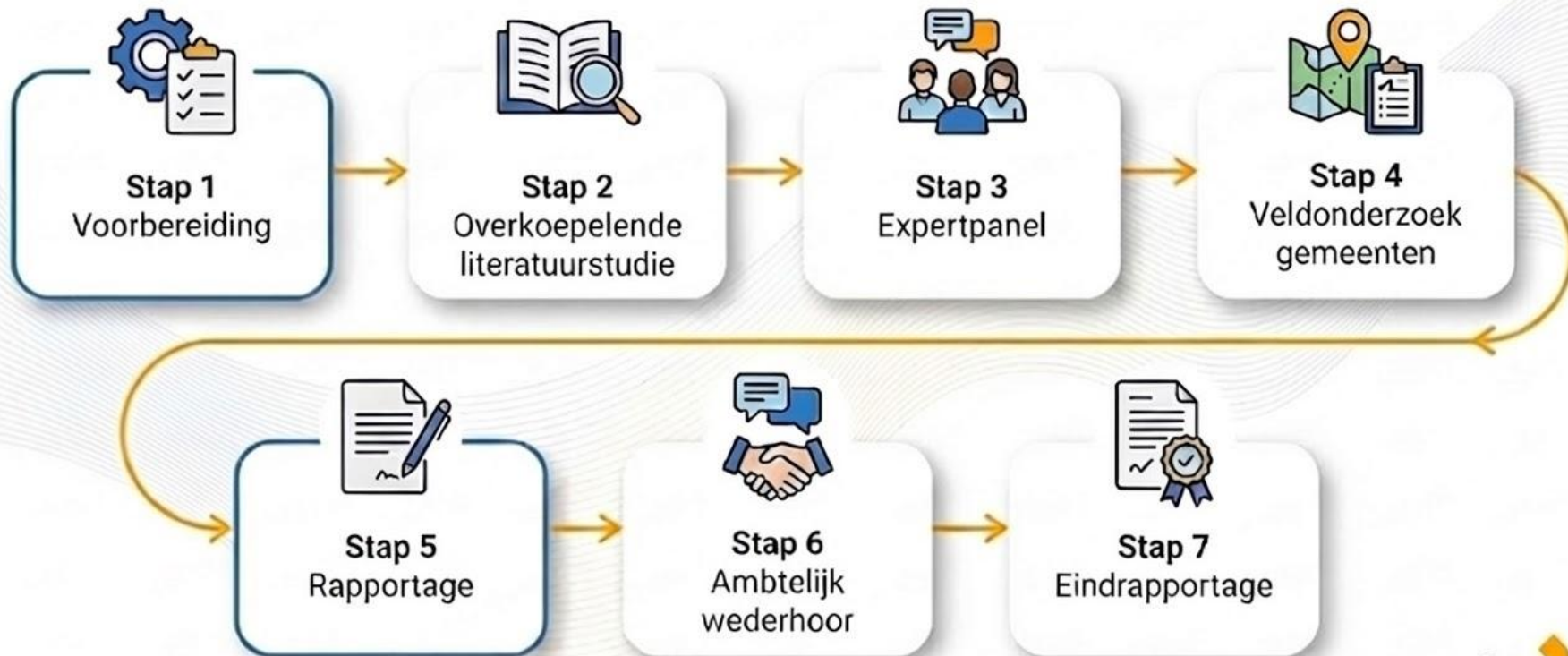
Gemeenten kunnen verschillende **maatregelen** treffen ...

- **om te voorkomen**
(o.a. geborgde visie, effectieve screening, toetsing bij inkoop en werken aan bewustwording)
- **om te signaleren**
(o.a. effectieve toegangsorganisatie, effectief relatiebeheer met zorgaanbieders, effectief toezicht, (zorg)fraudemeldpunt)
- **om te onderzoeken** (o.a. verrijkingsmogelijkheden die zijn vastgelegd in verordeningen, beleid en contracten, procedures voor informatieregistratie en -deling)
- **om aan te pakken**
(o.a. vastgelegde interventiemogelijkheden via verschillende rechtsgebieden)
- **om samenwerking te bevorderen**
(o.a. bestuurlijk draagvlak, regionale visie, netwerksamenwerking)

- [illegible]

03 De onderzoeksopzet

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- Bestuderen van overkoepelende (wetenschappelijke) literatuur over en specifieke onderzoeken naar zorgfraude, de preventieve en repressieve aanpak en de effecten daarvan.
- Inventariseren *lessons learned/best practices* preventieve en repressieve maatregelen o.a. bij de Proeftuin Aanpak Zorgfraude.

Resultaat

- Lijst met (een selectie van) preventieve en repressieve maatregelen en inzicht in de te verwachten effecten daarvan.

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- Twee bijeenkomsten met een expertpanel
- Aanvullen en duiden van de lijst met maatregelen
- Brede selectie van experts van o.a. VNG, rijksoverheid, onderzoek en wetenschap, journalistiek, Nederlandse Zorgautoriteit, Algemene Rekenkamer.

Resultaten

- Gevalideerde lijst met maatregelen en te verwachten effecten.

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- Bij deelnemende gemeenten opvragen van documenten die inzicht geven in
 - de theoretische/papieren aanwezigheid van maatregelen,
 - de daadwerkelijke inzet van maatregelen, en
 - de aanwezige samenwerkingsverbanden gerelateerd aan het thema zorgfraude.

Resultaten

- Concept overzicht van de aanwezigheid én daadwerkelijke inzet van maatregelen voor het aanpakken van zorgfraude door de deelnemende gemeenten.
- Concept overzicht van samenwerkingsverbanden.

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- Uitzetten digitale gestructureerde vragenlijst onder concerncontrollers die zij samen met relevante gemeentelijke collega's moeten/kunnen invullen.
- De vragenlijst is gebaseerd op de lijst met maatregelen (stap 3) en de uitkomsten van de documentenanalyse (stap 4).
- Doel van de vragenlijst: verificatie en aanvulling en verdieping.

Resultaten

- Definitief overzicht van de aanwezigheid én daadwerkelijke inzet van maatregelen voor het aanpakken van zorgfraude door de deelnemende gemeenten.
- Definitief overzicht van samenwerkingsverbanden.

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- Beschrijven van de uitkomsten in concept nota's van bevindingen voor de afzonderlijke gemeenten.
- De opmaak van de lokale nota's van bevindingen ziet er als volgt uit:
 - **Algemeen deel:** aanleiding, context, vraagstelling en belang van het onderzoek voor de raad.
 - **Specifiek deel:** beschrijving van de gemeente op nader te bepalen indicatoren (o.a. uitgaven Wmo/Jeugd, bevolkingsomvang) en gemeentespecifieke bevindingen (inzicht in aanwezigheid en inzet van maatregelen en duiding van de te verwachten effectiviteit aan de hand van de ingevulde matrix).

Resultaat

- Concept lokale nota's van bevindingen (max. 15 pagina's) gereed voor ambtelijk wederhoor.

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- De concept lokale nota's van bevindingen worden via de rekenkamers voorgelegd aan de ambtelijke organisatie voor een check op feitelijke onjuistheden.
- BMC verwerkt de eventuele opmerkingen die uit het ambtelijk wederhoor naar voren komen en finaliseert de lokale nota's van bevindingen.

Resultaat

- De bevindingen zijn geverifieerd door de afzonderlijke gemeenten.
- Finalisering lokale nota's van bevindingen.

03 De onderzoeksopzet

Activiteiten

- Analyse van lokale nota's van bevindingen voor overkoepelend beeld van de gemeentelijke aanpak van zorgfraude.
- Overkoepelend beeld wordt besproken met het expertpanel.
- Formuleren van conclusies en aanbevelingen en schrijven van een handreiking bestuurlijke nota voor de rekenkamers.

Resultaten

- Overkoepelende rapportage, inclusief overkoepelende aanbevelingen voor gemeenten, samenwerkingsverbanden, gemeenteraden en overige actoren in het stelsel.
- Handreiking voor de rekenkamers over de uitwerking van de uitkomsten van het rapport in een bestuurlijke nota en tips voor verdiepend onderzoek.

04 De planning

05 Contact met de rekenkamers - communicatie

Webinars

- Webinar bij aanvang van het onderzoek (stap 1 - het webinar van 23 februari)
- Webinar voor de start van het veldonderzoek bij gemeenten (stap 4)
- Webinar na afronding van de eindrapportage (stap 7)

De slides van elk webinar worden gedeeld met de deelnemende rekenkamers zodat ook de rekenkamers die niet bij het webinar aanwezig konden zijn worden geïnformeerd.

Schriftelijke instructies

- Bij stap 6 m.b.t. ambtelijk wederhoor

Bij vragen kunt u contact met ons opnemen via **doemeezorgfraude@bmc.nl**

05 Contact met de rekenkamers - verwachtingen

Wat we verwachten van de rekenkamers qua inzet/werkzaamheden

- Het verzoeken van de ambtelijke organisatie om de benodigde stukken te verzamelen en deze te uploaden in de daarvoor bestemde digitale omgeving.
- Versturen van vragenlijst naar de juiste persoon binnen de ambtelijke organisatie en opvolgen indien de vragenlijst niet wordt ingevuld.
- Ambtelijk wederhoor verzorgen conform instructies.
- Schrijven bestuurlijke nota met conclusies en aanbevelingen aan de hand van handreiking.

NB Voor de activiteiten die rekenkamers in eigen beheer uitvoeren, stelt BMC heldere handreikingen op. Zo hebben Rekenkamers de juiste handvatten om deze taken optimaal op te pakken.

05 Contact met de rekenkamers - goede voorbeelden

Optioneel onderdeel van het onderzoek: alleen voor geïnteresseerde rekenkamers

Ophalen van concrete inspiratie en goede voorbeelden van de aanpak van zorgfraude

Om het rapport te illustreren willen we een aantal praktijkvoorbeelden opnemen, opgehaald door rekenkamers. Aan de hand van een instructie en format kunnen rekenkamers bij de eigen ambtelijke organisatie deze voorbeelden ophalen.

Is jouw rekenkamer mogelijk geïnteresseerd - meld je aan via doemeezorgfraude@bmc.nl

